

הלכה בקהילה - שאלות הלכתיות- מעשיות אשר עלו מאנשי הקהילה

רב הקהילה אסף הר-נוי

האם מותר להכין בשבת טחינה?

השאלה והמקרה: בשיעורים האחרונים במסכת שבת, שבימי חמישי בערב, עסקנו ב-לטי המלאכות האסורות בשבת, הנלמדות מהמלאכות שנעשו בהקמת המשכן. אחת מן המלאכות בה עסקנו היא מלאכת "לש", אשר הייתה במשכן כחלק מהכנת לחם התמיד. מלאכת לש היא המלאכה העושה מקמח ומים בצק, ומתוך כך הגענו לעסוק בשאלה האם מותר להכין מאכלים שונים בהם מערבים נוזל ומוצק והם נעשים לעיסה/גוש אחד. במהלך השיעור אמרתי **כי יש בעיה להכין בשבת טחינה**, מכיוון שמלאכת ההכנה מורכבת מעירובם של נוזל-מים עם הטחינה הגולמית- מוצק עד להגעה לעיסה אחת של טחינה.

מיד לאחר השיעור קמו וזעקו כמה מחברנו ואמרו שמדובר בגזירה "שאינן הציבור יכול לעמוד בה" וכי ללא טחינה ביתית, אינם יודעים כיצד יוכלו לקיים מצוות "עונג שבת" כהלכתה. בשל שחששתי לשלומם, השתדלתי להיכנס בעובייה של סוגיה ולברר- האם מותר להכין בשבת טחינה על ידי ערבוב של טחינה גולמית עם מים ותבלינים שונים?

הדין ההלכתי: מהתורה איסור לישה הוא רק בעיסה עבה(דהיינו- ערבוב של נוזל עם מוצק המתחברים זה לזה והופכים להיות גוש אחד מוצק, שאם יניחוהו בצלחת- הוא לא יזל ולא יתפשט לצדדים). אבל עשיית עיסה רכה, שניתן לשופכה מכלי לכלי, ואם יניחוה בצלחת תתפשט לצדדים, אינה אסורה מהתורה, אלא רק מדברי חכמים גזירה שמא יטעה ויעשה עיסה עבה ויעבור על איסור תורה.

ישנו הבדל גדול בין איסור הכנת עיסה עבה לאיסור הכנת עיסה רכה- שמכיוון שעיסה רכה אסורה מדברי חכמים בלבד- הם התירו לעשותה בשינוי, והיינו על ידי שייתן את החומרים בסדר הפוך ממה שרגיל לתת בדרך כלל וכן שישנה בסדר הבחישה(שלא יערבב כרגיל). **למשל:** הכנת פודינג שעיסתו רכה ונשפכת- נחשבת להכנת עיסה רכה ולכן מותר לעשות זאת בשינוי, דהיינו- שייתן תחילה את החומר(אבקה) ועליו את הנוזל, ויערב אותם בשינוי- שבמקום לערבב כרגיל- ימשוך את הכף בקווים ישרים הלוך וחוזר או בצורת שתי וערב.

השאלה הגדולה היא כיצד אנו מגדירים את הטחינה אותה מכינים? מצד אחד התוצאה הסופית היא של נוזל הנשפך ממקום למקום ולכן דינה כדיון "עיסה רכה" שמותר לעשותה בשינוי, מהצד השני ישנו שלב בהכנה- בו נותנים את המים עם הטחינה הגולמית ואז העיסה נעשית קשה יותר ונחשבת כעיסה "עבה" שאסור לעשות מהתורה.

בית כנסת "אדרת אליהו"
יש ה' אליהו ב' ה' ראובן משה קליין רל

עלי אדרת אליהו

בס"ד ראש חדש מרחשוון תשע"ח
גיליון 171

בגיליון זה:

עת לכנוס

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

הלכה בקהילה

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

מקום קבורת רחל

מאיר רוזג

מרח-שון - החודש השמיני

אליעזר קרשטיין

על סוד עלה קמל

רינה יעקבסן

הרשב"ם

יהודה לייבוביץ'

חידת החודש

מערכת העלון

ברכות ותודות

הוועד

עת לכנוס

חודש מרחשוון מסמל את תחילת תקופת הסתיו והחורף הבאים וקרבים. הימים מתחילים להתקצר, החיות נכנסות אל בתיהן, והצומח נכמש ונושר. כמו הטבע, המתכנס אל עצמו, כך אנחנו, בני האדם, נקראים להתכנסות ותנועה פנימה אל עצמנו, אל תוכנו.

אחרי החגים בהם היינו עסוקים בחיבור, בעליה לרגל ובמפגש עם כל ישראל, עתה מגיעה תקופה של פגישה אחרת, פגישה עם עצמנו. הבגדים נעשים עבים ומכסים יותר, הקור והגשם מובילים אותנו אל בתינו פנימה, ומכאן מגיעה הזדמנות גדולה לחיבור אחר-חיבור אל עצמנו.

את מרותו של מרחשוון אפשר להמתיק על ידי ניצול ההזדמנות לחשבון נפש ולפעולות אישיות של התקדמות פנימית בתוכנו. כמו הטבע האוגר כוחות ואנרגיות לקראת הפריחה שעוד בוא תבוא, כך גם עבורנו מגיעה תקופה זו לחידוש הכוחות בתוכנו, להתקדמות ועשייה בתוך ביתנו, בכדי לפרוח ביתר שאת בסופה של התקופה.

נצל הזדמנות זו להודות לוועד בית הכנסת ולכל חברי הקהילה אשר עמלו וטרחו רבות סביב תקופת החגים היפה והנעימה אותה עברנו, ונאחל לציבור כולו ברכת חורף טוב ובריא, חורף של מילוי כוחות בגוף וברוח.

חודש טוב ומבורך,

אסף הר-נוי

בדין זה נחלקו אחרוני זמננו-

בספר שמירת שבת כהלכתה(ח), כו) אסר, וזאת משום שבתהליך הכנתה יש שלב שבו הטחינה נעשית עיסה עבה, וכ"כ בספר אורחות שבת (ו, ו).

אמנם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, התיר אם יעשה זאת בשנינו וסמוך לסעודה וכן התיר בספר "מנוחת אהבה" (ח"ב ט, יז), ובספר פניני הלכה(יג, ד').

ההיתר מבוסס על כך שהוספת המים לטחינה הגולמית גורמת לפעולה הפוכה מלישה, שכן הלישה מקבצת את החלקים לחטיבה אחת, ואילו הוספת המים מחלישה את חיבורם(ע"פ ביאור הלכה סימן שכא, טו, ד"ה "יכולי").

בנוסף לכך- יש לצרף לקולא- שכיוון שהטחינה הגולמית כבר נטחנה ונילושה בערב שבת, לדעת רבים, אין בה יותר איסור לישה(ע"פ שו"ע שכא, טו). ועוד יש לצרף את שיטת תוספות ורשב"א שהתירו לעשות גם עיסה עבה בשנינו אם זה לצורך שבת.

הלכה למעשה- מותר להכין בשבת, סמוך לסעודה, טחינה ע"י הוספת מים ותבלינים לטחינה גולמית ובלבד שיעשה אותה בשנינו כפול- דהיינו שיקדים לתת את המים לכלי ורק אחרי כן יתן שם את הטחינה הגולמית, וכן שיערבב בשנינו- בצורת "שתי וערב" ולא בערבוב רגיל.

פתרון חידת הגיליון הקודם

הפטרה לפרשת "האזינו". כאשר הפרשה נקראת ביו"כ לסוכות (ולא בשבת שובה כמו השנה), מפטירים בשירת דוד שבה 51 פסוקים (לעומת 52 פסוקים בפרשת "האזינו").

אחריה - **הפטרה לפרשת "וילך"** שחלה בשבת שובה. בהפטרה לשבת שובה 26 פסוקים (לעומת 30 פסוקים בפרשת "וילך").

כפי שניתן לראות בלוח זמני התפילות של בית הכנסת, אלו שתי הפטרות הראשונות שנקראו בשנת תשע"ז המסתיימת לטובה (ותודה ליהודה לייבוביץ').

חודש מרח-שוון

אליעזר קרשטיין

מקור שמות החודשים בלוח העברי, כפי שאנו משתמשים בהם היום, תשרי חשוון וכו' הם מהלוח הבבלי, ומקורם בשפה האכדית, כפי שמצויין בתלמוד הירושלמי " שמות חודשים עלו בידם מבבל" (ראש השנה א, ב) .

הרמב"ן מסביר את הסבה למתן שמות בבלים לחודשים העבריים בעובדה שמיציאת מצרים, החודשים נקראו במספרם הסודר זכר ליציאת מצרים, כאשר חודש יציאת מצרים, היה הראשון. שבי ציון שרצו לקיים את דברי הנביא ירמיהו (ט"ז יד-טו) "ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון", נתנו לחודשים שמות בבליים. (רמב"ן שמות י"ב ב')

שם החודש השמיני בלוח השנה הבבלי warahsamna. משמעו **יֶרַח שמיני**. (גם בלוח הבבלי השנה התחילה בניסן). אותיות השפתיים ו"ו ומ"ם, לעתים מתחלפות בשפה הבבלית, וכך האות w בתחילת שם החודש הפכה ל – m והאות m באמצע המילה הפכה ל-w והתקבל השם marahsawna, או מרחשוון.

עם השנים, שם החודש, מרחשוון הבנוי ממילה אחת, חולק לשתי מילים מר-חשוון, ואף קפדו את ראשו והפכו את שם החודש לחשוון. טעות גררה טעות, והחלו לתת טעמים מטעמים שונים לקידומת כביכול, "מר" של חודש חשוון. יש שפרשו את השם מר – מלשון מרירות, כי בנגוד לחודש שקדם לו, שהיה עמוס בימים טובים, בחודש חשוון אין חגים ונוצרת הרגשת מרירות אחרי טעמם הטוב של מועדי תשרי. יש שפרשו את הקידומת מר - טיפת מים - הרומזת לגשמים שמתחילים לרדת בחודש חשוון כדביר הנביא ישעיהו "מר מדלי" (ישעיהו מ, טו).

בספר מלכים מופיע שם קדום לחודש השמיני, "ובשנה האחת עשרה בִּיְרַח בּוֹל הוא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי קְלָה הַבַּיִת לְכָל דְּבָרָיו וְלְכָל מִשְׁפָּטָיו" (מלכים א' ו, לח). למשמעות השם "ירח בול", יש מספר הסברים בתלמוד הירושלמי:-

- בול מלשון נובל- משום שבחודש זה העלים נובלים ,
- בול מלשון בולות, הארץ עשויה בולות בולות (=גושי עפר מפוררים),
- בול מלשון בלל – שבו בוללים לבהמה מתוך הבית כי אין מרעה בשדות (ירושלמי שם).

יהי רצון שנזכה "לגשמי ברכה" (בגימטריה " מרחשוון") .

מקום קבורת רחל אימנו

מאיר רוזוג

"קול בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ .." דמותה של רחל אימנו נכרכה לאורך שנות הגלות ושיבת ציון, כאם הבנים, כאם שמצפה לראות את בניה שבים לאדמתם. רק ברור הוא כי קברה של רחל יהפוך להיות ציון חשוב כל כך במהותו של יהודי. כנראה יותר מכל ציון אחר. וכאן עלינו לשאול: היכן קברה של רחל? מסורת של למעלה מ-1700 שנה קבעה את מקום רחל אימנו במקומו הידוע היום, מבואות העיר בית לחם. האמנם? זיהוי המקום הנוכחי נבע מתוך פסוקי קבורת רחל, הן במיתתה והן בהעברת הדברים על ידי יעקב ליוסף בנו. "**בראשית לה:** (יט) וַתָּמָת רַחֵל וַתִּקְבָּר בְּדֶרֶךְ אַפְרָתָה הוּא בֵּית לַחֵם:" אולם דברי שמואל הנביא אל שאול, לאחר משיחת שאול למלך, מעלים את השאלה, אולי קברה של רחל נמצא במקום אחר? "שמואל א י: (א) וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת פֶּה הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל רֵאשׁוֹ וַיִּשְׁקְהוּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא כִּי מִשְׁחָךְ ה' עַל נַחֲלָתוֹ לְנֶגִיד: (ב) **בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעַמְדִי וּמִצֵּאת שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִם קְבֹרַת רַחֵל בְּגִבּוֹל בְּנֵימִן בְּצֹלְחַן וְאֶמְרוּ אֵלַיךְ נִמְצְאוּ הָאֲתָנוֹת אֲשֶׁר הִלַּכְתָּ לְבַקֵּשׁ וַהֲנֶה נִטְשׁ אֲבִיךָ אֶת דְּבָרֵי הָאֲתָנוֹת וַדָּאג לָכֵם לֵאמֹר מַה אֶעֱשֶׂה לְבְנֵי:"** שאול נמצא כעת עם שמואל הנביא בעירו של שמואל, רמה, המזוהה עם הכפר הערבי א-רם הנמצא כ-6 ק"מ דרום – דרום מזרח לרמאללה, ושואל בדרכו לביתו, גבעת שאול, הנמצאת בפאתי פסגת זאב והיא נושקת לגבול נחלת בנימין. לפי דברי שמואל קבר רחל נמצא בצלחן שהוא על גבול נחלת בנימין ולא בתוך נחלת יהודה, בית לחם. אז היכן קבר רחל אימנו? הראיה היחידה למיקום קבורת רחל בבית לחם של ימינו נמצאת בלשון התורה, דרך אפרתה. לעומת זאת, נבחן ראיות שאולי תומכות במיקום קבורת רחל צפונית לירושלים. ראיה ראשונה היא זאת שהבאנו לעיל. דברי שמואל לשאול שממקם את קבורת רחל בגבול נחלת בנימין. ראיה שניה היא נבואת ירמיהו, איתה התחלנו. נבואת ירמיהו, מדברת על רחל שרואה את גלות מלכות ישראל ומבכה על בניה. קול ברמה. רמה, עיר מצפון לירושלים. בניה של רחל, ממלכת ישראל, אינם עוברים בבית לחם של ימינו, הם עוברים את איזור הרמה, א-רם. ראיה שלישית: נבדוק את מסלולו של יעקב בזמן הולדת בנימין ומות רחל. יעקב נצטווה לעזוב את שכם וללכת לבית אל. לאחר מכן יעקב עוזב את בית אל בדרך אפרתה, "**בראשית לה:** (טז) וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי עוֹד כְּבָרַת הָאָרֶץ לְבוֹא אַפְרָתָה וַתֵּלֶד רַחֵל וַתִּקְשׁ בְּלֶדְתָּהּ:" ואז רחל מתה ונקברת בדרך אפרתה, "**בראשית לה:** (יט) וַתָּמָת רַחֵל וַתִּקְבָּר בְּדֶרֶךְ אַפְרָתָה הוּא בֵּית לַחֵם:" לאן ממשיך יעקב לאחר מכן? בראשית לה: (כא) וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיַּט אֶהְלֵה מִהֲלָאָה לְמַגְדַּל עֵדֶר:" כלומר מגדל עדר נמצא **דרומית** לקבורת רחל. היכן נמצא מגדל עדר? הנביא מיכה, לאחר נבואת אחרית הימים מתייחס למקום זה " מיכה ד: (ח) וְאַתָּה מַגְדַּל עֵדֶר עָפַל בַּת צִיּוֹן עֲדִיף תֵּאֲתֶה וּבָאָה

הַמְּקֻשְׁלָה הַרְאֵשְׁנָה מִמְּלֶכֶת לְבַת יְרוּשָׁלַם:" הנביא מיכה מקשר את המקום אל העופל, איזור שער האשפות של ימינו. בנוסף המשנה במסכת שקלים פרק ז עוסקת בבהמה שנמצאת בקרבת ירושלים, האם היא שייכת לבית המקדש ולכן היא קודש או שאולי בהמת חולין היא. אומרת המשנה, ובעקבותיה בדיון בירושלמי על הסוגיה, כי צריך למדוד את מרחקה מבית המקדש. ואומרת המשנה, אם הבהמה נמצאה עד מגדל עדר, הרי היא שייכת לבית המקדש, מעבר למגדל עדר, הרי היא בהמת חולין. כפי שהוכחנו, מגדל עדר נמצא דרומית לקבורת רחל. אם קבורת רחל היא בית לחם של ימינו, יוצא שהרדיוס של הבהמות בספק קדושה הוא עצום, מעל 15 ק"מ. כל בהמות מגדלי העדרים מבית אל בצפון, עד גוש עציון בדרום, קרבת יריחו במזרח ואיזור נס הרים במערב, חשודים כבהמות קודש. לעומת זאת, על פי הנביא מיכה שממקם את מגדל עדר בשער האשפות, אנו מדברים על רדיוס נורמלי לחלוטין של בהמות ספק, 300 מטרים בלבד. ללא ספק, הראיות למיקום קבר רחל בצפונה של ירושלים חזקות יותר, נשארנו עם שאלת מיקום אפרתה. דרומית לבית אל, לפני ירושלים עוברים אנו את נחל פרת, הקרוי על שם המקום אפרתה. אין זו סתירה כי יהיו ישובים בארץ ישראל עם אותו שם. כמעט לכל ערי יהודה יש עיר מקבילה בארץ. צפת בנחלת יהודה עם צפת בנחלת זבולון / נפתלי. בית חלם ובית לחם הגלילית. בית אל בנחלת בנימין ובית אל הקרובה לבאר שבע היהודאית. ועוד. נראה אם כן, מתוך דיונו כי קבורת רחל היא צפונית לירושלים. יש המזהים אותה עם המקום שנשתמר על ידי הערבים, קבור בני איסראיל, הנמצא דרומית לישוב אדם, מעל ואדי קלט, נחל פרת. האם עלינו להפסיק לפקוד את קבורת רחל אשר בבית לחם? התשובה חד משמעית, לא!! רחל אימנו נתקבלה במסורת ישראל הקדושה, כאם המבכה על בניה, כאם שבניה באים למקומה בכדי לבקש רחמים ובקשות מאת בורא עולם. האדם פותח את לבבו ומתרומם לרמת קדושה גבוהה שאותה יצרה מסורת ישראל סבא. האם המקום גרם לנו להתעלות או המסורת? אנו זכינו להיות שייכים לדור שזכה להתגשמות נבואת ירמיהו, בעקבות בכייתה של רחל על בניה, "וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוּב" ואנו רואים במו עינינו כיצד גם חלקה השני מתחיל להתגשם "וְשָׁבוּ בְנֵים לְגִבּוֹלם".

על סוד עלה קמל'

רינה יעקבסן

למדני, אלהי, בָּרַךְ וְהַתְּפַלֵּל

על סוד עלה קמל, על נגה פְּרִי בָּשֵׁל

כך פותחת לאה גולדברג את השיר השלישי של מחזור 'שירי סוף הדרך' שכתבה, ואשר נושא את השם תפילה.

הדוברת מבקשת מאלוקים את היכולת לברך ולהתפלל על כל תופעה בטבע הסובב במחזור החיים מהבשלות ועד הקמילה. אנו נקראים פה לשית ליבנו לכל הפרטים הזעירים, היומיומיים והפשוטים ביותר לכאורה של הקיום, כמו עלי השלכת שהעצים משילים מעליהם בסתיו שזה עתה החל לתת את אותותיו, ולא לתת למה שרוחש ומתרחש סביבנו לעבור על ידנו ולהיעלם מנגד עינינו.

ישנה סוגה ספרותית בשם אידיליה (מקור המושג ביוונית עתיקה: אידיליון - ציור קטן) שעוסקת בדרך כלל בתיאור החיים הפשוטים של אנשים פשוטים, על פי רוב של השכבות העממיות, הצמודים אל חליפות הטבע ועונותיו באופן מפורט ובקצב איטי.

מבחינה צורנית, בין אם בפרוזה ובין אם בשירה, האידיליה היא התבוננות מושהית, המתעכבת בכל הפרטים המצויים ובמרכיבי אורח החיים המתואר.

גם באומנות פגשנו את הסוגה הזאת, בין היתר בציוריו של הצייר ההולנדי יאן ורמיר שחי במאה ה-17, ואשר רוב ציוריו מתארים דמויות בתוך ביתן, עוסקות

בשיחה, בנגינה או בעבודה. מן המפורסמים שבהם הריהם ציורי הנשים שעוסקות

בעבודות משק הבית, כגון: "מוזגת החלב" ו"רוקמת התחרה".

בציורים האלה הצייר נכנס לפרטי פרטים ו"שופך עליהם אור" תרתי משמע. האור הוא גם פיזי וגם רוחני. היומיום אצלו מקבל את הפוקוס ואותו הוא חפץ להאיר.

דוגמא נוספת לציור מהסוגה הזו העוסק בפשוט וביומיומי מצאנו אצל הצייר הפלמי פיטר ברויגל האב שחי במאה ה-16. ציורו המפורסם "משחקי ילדים" הוא ציור עמוס המציג לצופה המודרני שפע של מידע על כ-91 משחקי ילדים שונים שהיו נפוצים בעבר בארצות השפלה, שוב עם כניסה לפרטי פרטים.

האידיליה משרטטת בפנינו אידאל של מציאת ערך ונשגבות גם בפשוט וביומיומי, ב"שמחות קטנות של יום חולין", והמעניין הוא שגם נבואת זכריה (ח', ד'-ה') משרטטת את הגאולה בצבעים הפשוטים האלה של משחק ילדים: "עד ישבו זקנים וזקנות ברחבות ירושלם ואיש משענתו בידו מרב ימים ורחבות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחבתי". נבואה זו נראית תמוהה,

שכן "לכאורה אין בה שום דבר מפליא או מרגש במיוחד" כפי שתווה הרב עמיטל זצ"ל בשיעור שמסר ליום העצמאות: "בסך הכל זקנים ישבו וילדים ישחקו" ולא זו בלבד אלא ש"מכל נבואותיו הרבות של זכריה, לא מצא רבי עקיבא נבואה להתנחם בה אלא נבואה זו, אודות זקנים היושבים ברחובות ירושלים? הרי לזכריה היו נבואות גדולות ומבטיחות הרבה יותר, הכוללות ניסים גלויים!" והוא עונה בין השאר שהיידוש הוא דווקא במציאות הנורמלית שתהיה בירושלים.

והמציאות הנורמלית הזו לכל פרטיה היא בעצם הדרך האידיאלית להיפגש עם הקב"ה ולשמוע את קולו, וכך מנסח זאת הרב קוק בספרו ערפילי טוהר (עמ' סב):

"עיקר העביעיה בקול ה' הוא מה שמקשיבים את כל התהלכה על דרכי הזוים לכלל פרטיהם, אל הקיבוצים הכלליים לפי הבדליהם, ולכלל יזויד לפי ערכו, מתוך הזוכמה הכללית העליונה, הזויה ומוזיה את כל ההויה...".

מתוך התורה עלינו לשמוע את קול ה' בחיים, היא מלמדת אותנו כיצד לשמוע אותו. בתקופה זו של "אחרי החגים", של הנחיתה מימות החגים המרוממים לימות החול שחוזרת במידה מסויימת בכל מוצאי שבת - זאת המשמה העומדת לפיתחנו! לחדד את הקשב ולמצוא את הקב"ה בפרטים הקטנים של החיים; להדליק נרות בכל העולמות - זוהי שבת. - להדליק נרות גם בעולם של ימות החול כפי שהמשורת זלדה מלמדת אותנו בשירה 'שבת וחול'. היא מתארת בו חוויה קשה של זרות וניכור שהיא חווה כתוצאה מהנחיתה משבת לימות החול ממש כאילו הגיעה מוכוב אחר:

בבואי לחנות ירגיש מיד הקנני
שבאתי מוכוב אחר, ובתימהון
יסקור מראי, לו זר, פלטת התהום

ובסופו של דבר היא זוכה להתגלות דווקא באותה חנות מכולת בה אירע אותו אירוע לא נעים:

נשמתי הקיצה וברעד היא חשה שמלך הכבוד נמצא עמה **בחנות העכורה**
וכתוצאה מכך:

כמעט שנשקתי לחנני-
כי מאחורי גבו הדואג נגלה
לי נופו של החופש הזרם,
החופש של ארצות השבת
הדולק בשיריהם של בני היקלא.

שנזכה כמאמר נעמי שמר: "לקום מחר בבוקר עם שיר חדש בלב... לשמוע חלילים
ברוח החופשית ולהתחיל מבראשית"

רשב"ם – רבי שמואל בן רבי מאיר ['ד' תת"מ(1080) – ד' תתק"כ(1160)]

מאת יהודה ליבוביץ

תולדות חייו: הרשב"ם נולד בעיר רמרו שבצפון צרפת. אחת משלוש בנותיו של רש"י, יוכבד, נישאה לרבי מאיר בן שמואל מהעיר רמרו. לרבי מאיר ויוכבד נולדו שלושה או ארבעה ילדים: יצחק, שמואל ויעקב (וייתכן שגם שלמה). בנים אלו היו לראשוני בעלי התוספות: יצחק - ריב"ם, נפטר בחיי אביו בגיל צעיר. הבן יעקב היה למנהיג יהדות צרפת ונודע יותר כרבנו תם. הבן שמואל הוא הרשב"ם.

תאריכי לידתו ופטירתו של הרשב"ם אינם ידועים בוודאות. סבו רש"י נולד ב-1040 ונפטר ב-1105. בבראשית (ל"ז, ב') מעיר רשב"ם בפירושו: **"ואף אני, שמואל בן רבי מאיר חתנו זצ"ל, נתווכחתי עמו לפניו והודה לי"**, לא סביר כי רשב"ם התווכח עם סבו בטרם הגיעו לגיל 20-25, לכן סביר להניח שהוא נולד בין השנים 1080-1085.

את רוב תורתו למד אצל אביו וסבו. במקום אחד הוא מכנה את חכמי לותיר בשם רבותי. עסק רבות בדעת משפטי הלשון העברית ובפתרון ספרי קודש בדרך ישרה וברורה. נתפרסם בצרפת כגדול בחכמת התלמוד, בשלב מסוים שימש גם כן כאיש מורה הלכה. גדולי ארצו וארץ אשכנז כתבו אליו ואל אחיו(רבנו תם) את שאלותיהם בעניינים שונים. ידוע שהייתה לו בת בשם מרונא שעסקה בין שאר ענייניה גם בשמירה על צאנו על מנת שהגויים לא יוכלו לעשות כרצונם. זמן מה ישב בעיר קאם אשר בצרפת ושם נולד בנו יוסף. כמה מחכמי ישראל שישבו בפאריס היו מיוודים עמו והוא מזכיר אותם בפירושו לתורה. עסק קצת בענייני חכמת העיבור וכן היה בקי בפירוש שניסו הנוצרים לפרש את כתבי הקודש, והרבה להתווכח עמהם ולסתור את דבריהם. ידוע גם כן שחיבר ספר בהלכות שחיטה ובדיקה, ספר זה לא נדפס. כתב פירוש על רוב המסכתות בש"ס שלא הכל הגיע לידינו.

מטרות הפירוש ומאפייניו: **"יבינו המשכילים כי כל דברי רבותינו ודרשותיהם נכונים ואמתיים"** (בראשית א', א'). העובדה שהרשב"ם ראה צורך לפתוח את פירושו בהדגשת אמיתותן של דברי רבותינו ודרשותיהם אינה מקרית. בפירושו מתנזר הרשב"ם באופן עקרוני מאותן דרשות חכמים שאינן מיוסדות

לדעתו על פשוטו של מקרא ופירושו עומד פעמים רבות בביאורים המנוגדים לדרשות רבותינו. לכן מדגיש הרשב"ם כי אין ללמוד מכך על שלילת הדרשות כנכונות ומחייבות מצד עצמם.

"ואני לפרש פשוטן של מקראות באתי. ואפרש הדינים וההלכות לפי דרך ארץ ואף על פי כן ההלכות עיקר כמו שאמרו רבותינו הלכה עוקרת משנה" (פתיחה לפרשת משפטים), מטרת פירושו אינה הלכות והגדות, כוונתו לומר שהפירוש ההלכתי הוא המחייב למעשה, גם במקום שלפי פירושו, פשוטו של מקרא מורה אחרת. הוא חלילה אינו מזלזל בחלק זה (הלכות והגדות), אלא מכיוון שבחלק זה טיפלו קודמיו ופירוש זה מצוי, הוא עצמו נוקט בפירושו בדרך אחרת.

"ואשר שם לבו לדבר יוצרנו אל יזוז מנימוקי זקני רבינו שלמה ואל ימוש מהם, כי רוב הלכות ודרשות שבהם קרובים לפשוטי המקראות ומיתורם או משינוי[הלשון יש ללמוד כולם, וטוב אשר תאחז בזה אשר פירשתי וגם מזה אל תנח ידיך]" (סוף פירושו לשמות). הרשב"ם ממליץ ללמוד את פירושו כדי להבין את פשוטו של מקרא, יחד עם זאת להתבונן בפירושי רש"י כדי לדעת את ההלכות המחייבות למעשה.

כללי המקרא בפירוש הרשב"ם: הרשב"ם מדגיש ומביא דוגמאות לדבר, על צורת כתיבת התורה פרטים ולאחר מכן משפט שכולל את הכל, זה מפני שהתורה לא יכולה להביא את כלל הדוגמאות. **"ושלושה מעשים הזכיר בית אישה וכרם, ולבסוף כולל כל הדברים מי האיש הירא ורך הלבב, בין באלו שאמרנו בין בדברים אחרים"** (דברים כ', ה').

לדעת הרשב"ם יכולה מילה אחת או כמה מילים לשמש בשני תפקידים גם כסוף המשפט הקודם וגם כתחילת המשפט הבא, **"ותמנע הייתה פילגש, ראיתי בשוחר טוב ותמנע מחובר גם לפסוק העליון...לפיכך יש לך לומר כי פסוק זה עונה על סוף הפסוק"** (בראשית ל"ו, י"ב).

הרשב"ם היה הראשון שהביא בפירושו את תשובת המינים ופרך אותם. הוא אינו זוכה לאזכור רב בפרשנים שבאו אחריו. הרד"ק מזכירו פעם אחת בלבד (בראשית מ"ה, כ"ד), הרמב"ן כלל לא מזכירו, ר"י בכור שור והחזקוני מרבים להביא מפירושו. רק כתב יד אחד שרד מפירוש הרשב"ם ואף בו היו חסרים קטעים.

חידת החודש לילדים (וילדים ברוחם)

א. לפרשות השבוע (בראשית - וירא)

1. היכן נזכרים השמש והירח לראשונה בתנ"ך?
2. מי מצא את ההיפך משמו?
3. מי העדיף לישון ברחוב?

תשובות:

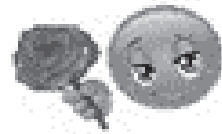
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"

ב. לסיכום המחזור השנתי לקריאת התורה

4. מי היא הפרשה הארוכה ביותר בתורה, ומי היא השנייה לה בגודלה?
5. כבוד גם לפרשות הקצרות ביותר! מיהן שתי הקצרות?
6. איזו היא השבת שבה הקריאה הארוכה ביותר בתורה, ומי היא השנייה לה בגודלה?

תשובות:

ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"
ז' (ח, ו, ט) : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך" : "ויאמר לו ה' אלהיך"

מזל טוב

מזל טוב למשפחת עציין ואבן חן לרגל הבר מצווה של הבן נדב עקיבא אבן חן
מזל טוב לחתנים

חתן תורה - הרב אסף הר-ני
חתן בראשית - יעקב בלוד
חתן כל הנערים - אריה קלמן

אנו מודים לכל מי שטרח ועזר במלאכות והתפילות במהלך חגי תשרי

שיעורים בבית הכנסת:-

בכל יום חמישי ב- 20:30 שיעורו של הרב אסף במסכת שבת.
בכל בוקר ב- 5:30 לפני מניין ראשון שיעור ב"דעת תבונות".
בכל יום שלישי ב- 20:30 שיעורו של מאיר רזוג בספר שופטים.

להצטרפות לקבוצת הוואצאפ של הקהילה, ניתן לסרוק את הקוד

law.golan@gmail.com
amit.halle@gmail.com
ezragabbay@gmail.com
yossefhbd@gmail.com
eliahok@gmail.com

0546691911
0542024637
0543131451
0586741033
0545723801

אריאל גולן
עמית הללה
עזרא גבאי
יוסף חיים בן דוד
אליהו משה קליין